

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nika Rupnik

Družinske vrednote samoopredeljenih katoličanov
v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nika Rupnik
Mentor: doc. dr. Samo Uhan
Družinske vrednote samoopredeljenih katoličanov
v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

ZAHVALA

*Zahvaljujem se vsem, ki so kakorkoli prispevali
k nastanku moje diplomske naloge;
bodisi s potrpljenjem, nasveti, oblikovnimi deli
ali so preprosto verjeli vame.*

Družinske vrednote samoopredeljenih katoličanov v Sloveniji

V diplomski nalogi sem opredelila lastnosti družinskih vzorcev katolikov v Sloveniji, v kolikšni meri živijo po načelih in lastnostih pravih katoliških družin, ki jih narekuje rimo-katoliška cerkev oziroma od njih morebiti kakorkoli odstopajo. To sem preverila s pomočjo naslednjih segmentov: uporaba kontracepcije, odnos do homoseksualnosti in stališče do materine samostojne kariere izven družine. Empirični del tako temelji na podatkih raziskave Slovensko javno mnenje, s pomočjo katerih sem ugotovila stališča samoopredeljnih katoličanov v Sloveniji do omenjenih vrednot. Cerkev ima strogo izoblikovane družinske vrednote, ki naj bi se jih držali tudi katoliki, upoštevanje omenjenih vrednot pa loči »pravo« katoliško družino od sodobne katoliške družine.

Ugotovila sem, da strogo upošteva te vrednote približno polovica slovenskih samoopredeljenih katolikov. Iz tega lahko sklepamo, da je le polovica družin v Sloveniji strogo katoliških, kar kaže na dejstvo, da druga polovica ne živi družinskega življenja po strogih načelih Cerkve.

Ključne besede: Cerkev, družinske vrednote, kontracepcija, homoseksualnost, materina kariera.

Family values of self- defined Catholics in Slovenia

In my thesis I have defined the family patterns characteristics of Slovene Catholics; to what degree do they live by the principles of traditional Catholic families, dictated by the Roman Catholic Church, or deviate from them. I have addressed the subject by taking into account the following segments: contraception usage, position on homosexuality and the career of mother (outside the family). The empirical part is based upon the data of the Slovensko javno mnenje study, which helped me to determine the pre-mentioned segments standpoint of self-defined Catholics in Slovenia. The Catholic Church has rigorously formed family values, which Catholics should obey, and this consideration of mentioned values is what separates the »real« Catholic family from the modern Catholic family.

I found out that approximately half of self-defined Catholics in Slovenia strictly follow these values. We can conclude that only half of Catholic families in Slovenia are rigorously Catholic and that the other half of the Catholic families in Slovenia does not lead their family lives by the rigorous teachings of the Church.

Keywords: Church, family values, contraception, homosexuality, mother's career.

KAZALO

1	UVOD.....	6
2	SODOBNE VREDNOTE SLOVENCEV	9
2.1	Družina kot vrednota.....	10
3	ZAKONSKA ZVEZA	13
3.1	Celibat	14
4	GLAVNE PREDPOSTAVKE KATOLIŠKE CERKVE	16
4.1	Krščanski seksualni pesimizem.....	18
5	URAVNAVANJE ROJSTEV - SPLAV IN KONTRACEPCIJA.....	20
6	HOMOSEKSUALNOST.....	22
7	VLOGE KATOLIŠKE MATERE.....	24
8	EMPIRIČNI DEL	26
9	SKLEP.....	34
10	LITERATURA	37

SEZNAM TABEL

Tabela 8.1:	Družina.....	27
Tabela 8.2:	Splav	28
Tabela 8.3:	Homoseksualnost	29
Tabela 8.4:	Kariera matere.....	31
Tabela 8.5:	Kariera matere.....	31
Tabela 8.6:	Kariera matere.....	31
Tabela 8.7:	Kariera matere.....	32
Tabela 8.8:	Kariera matere.....	32
Tabela 8.9:	Kariera matere.....	33
Tabela 8.10:	Kariera matere.....	33

1 UVOD

Lani jeseni sem bila povabljena na krst novorojenke. Ta prvi zakrament katoliške cerkve pomeni neko izhodišče za vse nadaljnje življenje bodočega oziroma že indoktriniranega kristjana. Med drugim je duhovnik pri svojem obredu dejal: »*Kdor ne sprejme božjega kraljestva kot otrok, nikoli ne pride vanj*«. Iz tega izrečenega stavka lahko sklepamo, da je velikega pomena za dobrega kristjana indoktrinacija v katolištvo že v najzgodnejših letih. K temu pa lahko pripomorejo samo vestni, versko vzgojeni katoliški starši, ki si ustvarjajo »katoliško« družino. Ne smemo pa zanemariti dejstva, da roditelja pri omenjenem krstu nista bila poročena, čeprav je poroka tudi eden izmed zakramentov katoliške cerkve.

Kakorkoli že, družina kot taka je temelj tudi moderne, sodobne družbe. Kljub raznovrstnim očitkom o tem, kako je današnja družba povsem razvrednotena, kako smo izgubili vsakršen čut do morale, etike, okoljskih vprašanj, dejstvo, da imamo vrednote, ki nas vodijo skozi vsakdanje življenje, še vedno drži. Katere pa so najpomembnejše in ali se razlikujejo od nekdanjih najpomembnejših družbenih vrednot, pa je že drugo vprašanje.

Že četrta božja zapoved se glasi: »*Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji*.« Nato pa še deveta božja zapoved: »*Ne želi svojega bližnjega žene*.« Obe zapovedi se tako ali drugače nanašata na družinsko življenje, kar priča o tem, kako pomembne so družinske vrednote tudi za katoliško cerkev. Prva govori izrecno o spoštovanju, ki ga moramo imeti do svojih staršev; druga pa o tem, kako si ne smemo poželeti partnerja nekoga drugega in tako razdreti zakonske zveze.

Družinske vrednote so velikega pomena tako za kristjane kot tudi za nekristjane. Kar pa se tiče samih lastnosti, funkcij in pomenov sodobne družine, pa naj bi bila glede na vernost ljudi med temi družinami velika distinkcija. Moj glavni razmislek se torej giblje okoli vprašanja, v kolikšni meri družinske vrednote samoopredeljenih katoličanov v Sloveniji odstopajo od družinskih vrednot rimo-katoliške cerkve.

Izoblikovala sem naslednje hipoteze:

Izhodiščna hipoteza:

Družina je kot vrednota enako pomembna tako za samoopredeljene katoličane v Sloveniji kot tudi za neverne.

Podhipoteze:

- 1. Katoličani v Sloveniji ne dovoljujejo splava in uporabe kontracepcije.**
- 2. Katoličani v Sloveniji imajo pozitiven odnos do homoseksualcev.**
- 3. Samoopredeljeni katoličani podpirajo lastno kariero matere v družini.**

Pri raziskavi v empiričnem delu diplomske naloge se naslanjam na sekundarno analizo podatkov iz baze *Slovensko javno mnenje*. V omenjeni raziskavi so se sodelujoči namreč lahko sami opredelili kot katoličani. Ravno na te se raziskava tudi nanaša. Preveriti želim torej stališča ljudi, ki so se opredelili kot katoličani, in njihove družinske vrednote.

Cilj diplomskega dela je torej ugotoviti, v kolikšni meri družinske vrednote samoopredeljenih katoličanov v Sloveniji odstopajo od omenjenih vrednot rimo-katoliške cerkve. Pomen raziskave je potrditi ali zavrniti tezo, da so družinske vrednote katoličanov v Sloveniji tudi vrednote rimo-katoliške cerkve.

S predhodnimi hipotezami želim raziskati stališča vernih v primerjavi s stališči uradne cerkve. Z vidika vernih, oz. njihovega odnosa do splava, homoseksualcev in materine kariere v družini skušam opredeliti njihovo stopnjo ortodoksne zavezanost cerkvenim pravilom. Ker je za sodobno družbo danes značilna sekularizacija in pa raztapljanje cerkvenih vrednot, menim da tudi samoopredeljeni katoličani ne živijo strogo po pravilih Cerkev. Nasprotno s cerkveno nedemokratičnostjo so se danes verniki po mojem mnenju pripravljani določenim pravilom tudi odpovedati oz. jih vsaj prilagoditi sodobnemu načinu življenja. Tu gre predvsem za določena stališča, ki so družbeno bolj sprejemljiva kot so sprejemljiva za samo Cerkev. Na primer uporaba kontracepcije oz. pravica do splava; kot ena izmed odvisnih spremenljivk. Predvidevam, da verniki kljub strogi prepovedi Cerkev uporabljajo kontracepcijo, oz. podpirajo splav do določene mere. Sama to razlagam z dejstvom, da je Cerkev v tem primeru preprosto preveč stroga in nerazumljiva. Včasih je splav edina rešitev, a za Cerkev v skoraj vseh primerih neopravičljiva. Naj se osredotočim še na hipotezo o

samostojni karieri matere v katoliški družini. Ženske se danes v enaki meri kot moški zaposlujejo ter prispevajo k družinskem proračunu. Cerkev je kot vemo prepričana, da je naloga vsake katoliške matere skrb za otroke, moža ter gospodinjstvo; oče pa je v družini tisti, ki poskrbi za finančno plat. Popolnoma opravičeno torej lahko sklepam, da se v marsikateri katoliški družini ne držijo tega »pravila«. Ženske namreč uspešno lahko poleg gospodinjskih del in skrbi za družino hodijo na delo in si ustvarijo svojo lastno kariero. Kar pa se tiče hipoteze, da imajo verniki v Sloveniji pozitiven odnos do homoseksualcev, mislim, da kljub demokratičnosti sodobnih vernikov, stališče do homoseksualcev ne odstopa od stališča Cerkev. Homoseksualci so namreč za Cerkev nesprejemljivi in kot taki primorani k spreobrnitvi.

V vzorcu doktrin katoliške cerkve so družinske vrednote v samem jedru načel življenja po verskem nauku. Ravno družinske vrednote so tiste, katere Cerkev največkrat jemlje pod drobnogled. Sama to povežem z naslednjimi dejstvi; cerkvenim odnosom do žensk, potrebo Cerkve po njeni oblasti, bogastvu in širjenju občestva vernih ter samo nedemokratičnostjo cerkvene doktrine. Ženske so po cerkvenem nauku v podrejenem položaju, kljub mnogim zatrjevanjem cerkvenih dogem po njihovi enakopravnosti. Odrejena jim je skrb za družino, kar se tiče sfere javnega dela, ženske tja pravzaprav nimajo vstopa. Ženske so tiste, ki so odgovorne za izvirni greh, zavajanje moških ter drugo zlo na svetu. To stališče Cerkev do žensk priča hkrati o njeni nedemokratičnosti, prav tako o potrebi Cerkev do bogastva. S strogimi pravili o prepovedi splava, uporabe kontracepcije, nestrpnosti do istospolnih, prepovedi ločitve ipd., Cerkev »skrbi« za pridobivanje svojih vernikov. Edini namen, ki ga ima za Cerkev funkcija družine in svetega zakona je reprodukcija družinskih članov. Prava verska družina je namreč tista, ki skrbi za širjenje števila vernih, katerih vzgoja se mora pričeti v pravi katoliški družini.

Najpomembnejšo vlogo imajo družinske vrednote pri Cerkvenih potrebi po premoženju. To je glavni razlog njene družinske politike, ki zaobjema brezmejno razmnoževanje, širjenje katoliške vere za pridobivanje vernikov na račun žensk, ki naj bi se temu v vsem uklonile, če so le prave katoličanke. Ravno ta pravovernost pa je v izhodišču moje razprave o družinskih vrednotah.

2 SODOBNE VREDNOTE SLOVENCEV

Živimo v postmoderni, visoko individualizirani družbi, ki se v marsičem razlikuje od prejšnjih, tradicionalnih družb. Hiter tempo življenja nam vsakodnevno zaznamujejo množični mediji, potrošniške prakse, globalizacija in sekularizacija. Vsi ti dejavniki moderne družbe posledično pomembno vplivajo tudi na sodobne vrednote. Kot je bilo že uvodoma rečeno, moderne družba ni družba brez vrednot, pač pa družba z drugače opredeljenimi najpomembnejšimi vrednotami. Danes med te spadajo predvsem družina in prijateljstvo, in ne več politika in religija. V Sloveniji poteka proces individualizacije in dinamične pluralizacije vrednot (Toš 1999, 15). Z izrazom sekularizacija najlepše opišemo religijsko »stanje« sodobne slovenske družbe.

Sekularizirana družba vpliva na strukturo individualne religioznosti tistih, ki verujejo. Religiozne vrednote niso več gibalno posameznikovega življenja. Moderni človek odklanja cerkvene predpostavke, ker jih ne more več smiselno združiti v svojo siceršnjo predstavo o človeku, svetu in o zgodovini (Roter 1973, 37-38).

Določene družbene spremembe so nastale zaradi poteka družbenega prehoda v razmere demokratičnega razvoja, ki je, kot pravi Toš (1999, 17), vplival tudi na družbeni položaj cerkve in oblikovanje ter izražanje osebne religioznosti ljudi. Opazno je namreč postopno nižanje konfesionalnosti in upadanje povezanosti vernikov s cerkvijo v Sloveniji. Smrke in Uhan (1999, 20) ugotavljata, da so vernost, cerkvenost vernosti in dogmatičnost vernosti izrazito povezane predvsem s socialno šibkejšimi sloji, medtem ko sta nevernost in nedogmatična vernost povezani z višjimi sloji.

Iz vsega tega lahko sklepamo, da so religiozni v Sloveniji ali iz nižjih družbenih slojev ali pa so nedogmatsko verni, kar pomeni, da ne verujejo v Cerkev kot institucijo. Sekularizacija je tisti moderni družbeni pojav, ki na prvo mesto ne postavlja religije, temveč druge vrednote. Dejstvo je, da je približno slaba petina (19%) cerkveno religioznih, dobra petina (21%) avtonomno religioznih in tri petine (60%) nereligioznih. Katere družinske vrednote pa so za verne v Sloveniji ključnega pomena, kako pomembna je za katoliško cerkev družina, pa je vsebina naslednjih poglavij.

2.1 Družina kot vrednota

Tudi katoliška cerkev v svoji izhodiščni razpravi govori o družinskih vrednotah. Še o tako aktualni temi, kot je vojna, nikoli ni bilo toliko govora kot o družinskem življenju kristjanov. Kako »zastarele«, patriarhalne in nedemokratske pa te vrednote so? Ali je sploh mogoče v današnji, visoko moderni družbi še živeti tako imenovano arhaično družinsko življenje?

Družina temelji na »naravni« vlogi moškega in ženske, ki z zakramentom zakona začneta izpolnjevati tudi božji načrt družine. »Rodita in množita se ter napolnita zemljo in si jo podvrzita« (Jogan 1986, 77).

Iz napisanega lahko sklepamo, da je temelj krščanske družine sveti zakon. Ta zakon se sklene med moškim in žensko. Ta dva nato poskrbita za širjenje božjega občestva z rojevanjem otrok. Torej gre za izključno heteroseksualni par, ki mora biti v zakonski skupnosti, ki jo potrди Bog z namenom nadaljnje prokreacije družine.

Še več, cerkev pravi tudi naslednje: »Krščanska družina je mala cerkev, ker je prva šola za življenje po evangeliju. Krščanska družina živi po vzoru svete družine. Ljubezen med možem in ženo je znamenje božje ljubezni« (Veroučni učbenik 4 1996, 42).

»Družina, v kateri vlada ljubezen, je podoba svete Trojice, je košček raja na zemlji, je srečna. Taka družina dela srečne tudi druge skupnosti, posebej župnijo in Cerkev, pa tudi narod in vse človeštvo. Družina brez ljubezni že vnaprej okuša strahote pekla, kjer gospoduje sovraštvo« (Veroučni učbenik 5 1997, 15).

»Sveti zakon je podoba Kristusove ljubezni. Mož in žena z zakramentom postaneta sodelavca Božje ljubezni, ki se podarja, osrečuje in ustvarja novo življenje« (Veroučni učbenik 8 2003, 32).

Vsem tem trditvam o družini in družinskem življenju je skupno predvsem to, da jo dobesedno enačijo z bogom - sveto trojico oziroma cerkvijo v malem. Kot je bilo že omenjeno, je družinsko življenje za Cerkev izrednega pomena, saj si s posegom vanj zagotavlja določeno mero nadzora glede družinskega življenja svojih verujočih. Med drugim tudi piše, da katoliška cerkev živi po vzoru svete družine, ki jo sestavljajo Marija, Jožef in Jezus. Nikjer ni

omenjeno, da sta bila Marija in Jožef v zakonski skupnosti. Skleпам, da se je cerkvena potreba po sklenitvi zakona razvila pozneje, ko se je vse bolj uveljavljал pomen dediščine. Če je na primer bogata žena postala vdova, se ni smela vnovič poročiti, saj je bilo to za Cerkev nedopustno. Prav tako je bila nesprejemljiva ločitev od partnerja. *Kar je namreč Bog združil, tega naj človek ne ločuje.* Dejansko pa gre za to, da je v primeru smrti moža njegova zapuščina največkrat pripadla cerkvi. Za to so nekoč poskrbeli tudi t. i. botri, ki so prispevali k temu, da družina nikoli ni pretrgala stikov s cerkvijo in s tem tudi z možnostjo, da bi imela cerkev od nje materialne koristi. Na to se nanaša tudi trditev, kako taka družina (po zgledu krščanstva) dela srečne tudi druge skupnosti, posebej župnijo in Cerkev. Najbolj srečne jih naredi seveda takrat, ko prispevajo v »puščico« pri nedeljski maši oziroma svoje otroke vzgajajo v duhu vere. Za Cerkev je tako popolna družina tista, ki se »brezmejno« razmnožuje za občestvo bodočih vernikov, morebitnih duhovnikov ali redovnic. Najbolj zanimivo pa je, da ravno duhovščina ne predstavlja zgloda družinskega življenja, saj živi v celibatu.

Švab (2001, 59-65) o modernem družinskem življenju pravi, da spremembe družin po obliki zajemajo pluralizacijo družinskih oblik in zmanjševanje števila družinskih članov. Pluralizacija družinskih oblik zajema več vzporednih pojavov: zmanjševanje števila nuklearnih družin, naraščanje števila reorganiziranih družin in enostarševskih družin, pojav t. i. parastarševanja, naraščanje števila istospolnih družin in enočlanskih gospodinjstev. Spremembe, povezane z zakonsko zvezo, so vidne v upadanju števila porok, naraščanju števila kohabitacij, zviševanju starosti ob prvi poroki, naraščanju števila neporočenih, naraščanju števila razvez in fenomenu ponovnega poročanja. V vseh zahodnih državah je moč zaznati bolj ali manj intenzivne trende sprememb, povezanih z rodnostjo. Ti trendi pomembno vplivajo na velikost družine (upadanje stopenj rodnosti), na kostituiranje družine prokreacije (zviševanje starosti matere ob rojstvu prvega otroka) in na deformalizacijo družin (naraščanje števila otrok, rojenih izven zakonske zveze).

Lahko bi rekli, da sodobne družine predstavljajo ravno nasprotje zgoraj omenjenih lastnosti krščanske družine. Naj najprej poudarim, da gre pri sodobnih družinah za množino. To pomeni, da nič več ne obstaja ena, univerzalna družina, temveč množica najrazličnejših družinskih oblik. Cerkev priznava obstoj ene družine. To je družina, ki v današnjem svetu vse bolj izgublja svojo pojavno obliko. Vse več je enostarševskih družin, istospolnih družin, družin, ki živijo v skupnosti brez poroke; vse več je ločenih parov in vedno manj porok.

Praktično družine, ki jo idealizira katoliška cerkev, skoraj ni več. Sama to razlagam s pojavom sekularizacije, individualizacije in ravno najpomembnejših vrednot, med katerimi je na prvem mestu družina. Ker je le-ta namreč tako visoko vrednotena, ljudje nanjo gledajo drugače. Niso se pripravljani takoj vezati, so bolj odgovorni starši ter v družinsko življenje stopajo zrelejši, modrejši in predvsem bolj pripravljani.

3 ZAKONSKA ZVEZA

Nadaljujem z opisom idealne partnerske skupnosti za Cerkev, in sicer s svetim zakonom. Ta predstavlja življenjsko skupnost heteroseksualnega para, ki je svoji skupnosti dal javno in pravno obliko z obredom, ki ga je vodil katoliški duhovnik. Civilna poroka je za Cerkev sekundarnega pomena, čeprav je ta edina pravno veljavna.

Cerkev in papež poučujeta, da naj bi imeli ljudje spolne odnose šele po poroki. »Svobodna ljubezen«, homoseksualnost in kontracepcija so tako moralno nedopustna ravnanja, a o tem nekoliko kasneje. Cerkev odločno nasprotuje tudi zunajzakonski skupnosti ali svobodni zvezi (življenju na koruzi). Katoliška cerkev odločno zavrača tudi homoseksualno zakonsko skupnost.

Zakon in zakonska ljubezen sta po svoji naravi naravnana na rojstvo in vzgojo potomstva. Otroci so zares najodličnejši dar zakona in kar največ prispevajo k blagoru staršev (Pavel IV. v Muller 2006, 321).

V času Jezusovega življenja so moški imeli po več žena. Jezus je bil naklonjen zvestobi v zakonu, nasprotoval je ločitvi, toda dejal je, »da ne razume vsak teh besed«. Katoliška cerkev meni, da mora razumeti vsak in razen v izjemnih primerih ne dovoli ločitve. U. R. Heinemann pravi, da to ni v skladu z Jezusovim naukom in da je bila njegov ideal zvestoba. Katoliška cerkev je vsem tistim, ki se ločijo, naložila posebno kazen: ne morejo se še enkrat poročiti, v nasprotnem primeru živijo v grehu (nekateri primeri so izjemni). Vse do danes so ostali glavni grehi človeštva vezani na spalnice in ne, denimo, na bojna polja. Krščanstvo tesno povezuje slo z grehom, saj je splošna značilnost katoliškega pogleda na slo, da ta ne more biti brez greha (Kozinc 1996, 21-22).

Cerkev si je prizadevala, da bi onemogočila tudi poroke med bližnjimi sorodniki. S tem bi si zagotovila nadzor nad prebivalstvom in povečala možnosti, da bi ljudje premoženje zapustili njej. Uvedla je botrstvo, za večji nadzor ter duhovno povezavo družinskih članov s cerkvijo, še posebej pa je čislala premožne vdove, saj so bile med najverjetnejšimi kandidatkami, da ji zapustijo svoje premoženje (Goody 2003, 49-53).

Vse te navedbe še dodatno podkrepijo dejstvo, da Cerkev priznava le eno obliko skupnosti - zakon in prav tako tudi eno obliko družine. Cerkev ne zanima, ali je heteroseksualna skupnost disfunkcionalna v smislu alkoholizma v družini, nasilja oziroma spolnih zlorab. Zanima jo naslednje, in sicer, da zakonsko skupnost sklene heteroseksualni par z možnostjo čim večje reprodukcije. S tem se preprečijo spolni odnosi brez poroke ali pred njo, splavi (tudi tisti, ki ogrožajo celo življenje matere in otroka). Ne nazadnje je prepovedana uporaba katerekoli vrste kontracepcije, kljub temu da določene izrazito verske skupnosti polnijo svoj teritorij z množico otrok, bi bodo kmalu hodili, če se grdo izrazim, drug po drugem. Spolno prenosljivih boleznih sploh ne bi omenjali. Rimo-katoliška cerkev je zaprisežena le temu, da se verniki med seboj čim bolj »namnožijo«, da v Cerkev pripeljejo nove »ovčice«, le-te pa morebitno premoženje, za katerega vemo, da se ga je skozi stoletja delovanja Cerkev že kar precej nabralo. Besede o domnevni skromnosti in ponižnosti Cerkev (po Jezusovem zgledu) so tukaj odveč.

3.1 Celibat

Razpravo zaključujem z opredelitvijo pojma celibat, od kod izvirajo njegove korenine, katere so njegove značilnosti, kaj pomeni uvedba celibata v katolištvo in kakšne posledice to prinaša za družinsko življenje duhovščine. Prispevek o celibatu se mi zdi namreč ključen, saj predstavlja čisto opozicijo družinskega življenja, ki ga vernikom narekuje Cerkev.

Katoliški celibat ima poganske korenine in izvira iz kamenodobne religiozne zavesti o čistosti. Številni poganski redovniki so se skupili, da se ne bi omadeževali s spolnostjo. Za razvoj krščanske spolne morale sta najbolj odločilna judovstvo in gnostičen pesimizem do bivanja in njegovo prekletstvo sveta. Gnoza (spoznanje) se je tik pred začetkom našega štetja razširila verjetno iz Perzije na Zahod in je idealizirala samstvo (Kozinc 1996, 25).

Dejansko so bili vsi apostoli poročeni, kajti v tistem času bi ljudje težko sprejemali nauk, če bi bili samski. Zanimivo je zasledovati, kako so v prevodih in interpretacijah Nove zaveze iz žena apostolov počasi nastale nekakšne gospodinje. Trudili so se namreč, da bi bili videti apostoli samski, neoženjeni. V Novi zavezi so mesta, ki izpričujejo, da dolžnost celibata ni apostolski nauk. Nastanek celibata je močno povezan s potrebo Cerkev po oblasti, omogočil pa je njeno lažjo in trdnejšo organizacijo (Kozinc 1996, 26).

Zaradi sovraštva do zakonske zveze in spolnosti pri vodilnih teologih in zlasti pri papežih je prišlo do prisilnega samstva pri katoliškem duhovništvu, kakršno vlada še danes. Prisilna papeška ideja, da je treba »z večno anatemo prekiniti občevanje duhovnikov z ženskami«, kot je zahteval papež Gregor VII., glavni borec za celibat, je imela svoj glas in svoje mesto v Cerkvi že dolgo pred njim (Ranke Heinemann 1992, 100-101).

Bistvena lastnost ljubezni do boga je, da je le-ta izključena, ljubosumna ljubezen, zakaj njen predmet je osebno in hkrati najvišje bitje, ki mu ni nihče enak. »Tvoj ljubljenec ima lastnost, da ne bo prenašal poleg sebe nikogar: on sam hoče tvoje srce, sam hoče vladati v tvoji duši« (Feuerbach 1982, 233).

Toliko o družinskih navadah cerkvene duhovščine. Velikokrat »pridigajo« o tem, kakšno mora biti pravo družinsko vzdušje, sami pa niso sposobni imeti niti družine, češ da se z lastnim družinskim življenjem ne bi mogli dovolj posvetiti Bogu. Kaj pa se v resnici skriva za dejstvom, da si ne ustvarijo lastnih družin? Kot bi si nekateri naivno predstavljali, pri celibatu ne gre za to, da bi bili neporočeni moški toliko bolj predani svojemu delu, kot za to, da se s celibatom premoženje Cerkve ne prenaša na morebitne potomce cerkvenih dostojanstvenikov. Če povzamem papeževe besede, so zaradi življenja v celibatu zato bolj popularni in iskani oziroma so neka peščica, ki izstopa. Ali ni ravno to proti skromnosti in ponižnosti, ki naj bi bila dva od temeljev katoliškega nauka, češ da je bil tudi Jezus skromen in ponižen; da ne omenjam niti dejstva samega bogastva cerkve, ki tudi ni v skladu z njenimi lastnimi zapovedmi? Že samo dejstvo samskosti ni v skladu s človeškimi naravnimi zakoni, na katere se Cerkev tako rada opira, zlasti s stališča o prepovedi kontracepcije, kot da je to naravno in po tem takem edino pravilno. Da ne omenjam raznih pedofilskih in spolnih zlorab cerkvenih dostojanstvenikov, o katerih je bilo že velikokrat moč prebrati oziroma slišati iz raznih medijev. Papeški zbor bi se moral po mojem mnenju resno zamisliti nad tem, kako bo svojo imperialistično doktrino vodil dalje, če bo šlo še naprej v tej smeri.

4 GLAVNE PREDPOSTAVKE KATOLIŠKE CERKVE

Rada bi spregovorila še o ključnih lastnostih oziroma dejavnikih katoliške cerkve, saj se le-ti mnogokrat ponavadi neopravičeno nanašajo na manjvredni položaj, ki ga imajo v katoliški cerkvi ženske. Vsa ta patriarhalnost pa po mojem mnenju igra tudi ključno vlogo pri narekovanju družinskih cerkvenih vrednot. Ravno ženske so namreč tiste, ki se jih obtožuje vseh mogočih grehov in skušnjav, zaradi katerih so cerkveni možje tolikokrat trpeli, in se zaradi njih odpovedali nečemu tako svetemu, kot je sama družina.

Furlan (2006, 113) pravi, da je močna patriarhalna zaznamovanost Cerkev je marsikdaj pospeševala in širila patriarhalne poglede na spolno tipizirane podobe ženske in moškega.

Da mora biti ženska v cerkvi tiho, je najhujši biblijski citat cerkvenih moških. Cerkevno gledano je najboljša ženska tista, o kateri se najmanj govori, katero najmanj vidimo in ki je tudi sama tiho. Biblija je božja beseda, vendar se včasih vanjo vtihotapi tudi kaka moška beseda. V začetku so ženske aktivno sodelovale pri razširjanju mlade Cerkev. Ženske so med božjo službo enako pridigale kot moški. A zgodovina krščanstva je hkrati tudi zgodovina naraščajočega zamolčevanja in zapostavljanja žensk. V samem jedru diskriminacije žensk v Cerkvi je ideja, da so ženske pred svetim nekaj nečistega. Po klerikalni oceni so bile ženske ljudje druge vrste (Ranke Heinemann 1992, 127-129).

Če se celovito ozremo na represijo proti ženskam; diskriminacijo in sataniziranje, potem se pokaže celotna cerkvena zgodovina kot ena sama dolga veriga samovoljne vladavine omejenih moških nad ženskami. In ta samovoljna oblast se tudi danes nemoteno nadaljuje. Podreditev ženske moškemu je postulat teologov skozi vso cerkveno zgodovino, današnja moška cerkev jo še vedno dogmatizira kot božjo voljo (Ranke Heinemann 1992, 31).

Moška Cerkev ni nikoli doumela, da je resnična Cerkev utemeljena na človeškosti in sočloveškosti tako moškega kot ženske. Svojo katoliškost je zamenjala z mračnim seksizmom, zato je degenerirala v popačeno krščanstvo. Krščanska vera je postala celibatistični credo. Duhovni gospodje so zato povsem izgubili vpogled v to, kaj je krščanska vera v resnici. Če bi pustili, bi lahko prav žene možem pomagale razširiti

njihova pastirska obzorja do uvida v resnično človeško stisko in v resnično versko krizo (Ranke Heinemann 1992, 31-136).

Kadar je govora o spolnosti, z vidika Cerkve ne moremo mimo dejstva podrejenosti žensk oziroma patriarhalnosti te okostenele institucije. Dejstvo je, da so ženske v katoliški cerkvi neenakovredne moškim, kar se lepo kaže tudi v vrednotah, ki jih Cerkev odraža glede spolnosti. Vse to naj bi izviralo iz naslednjih dejstev; prvo bitje, ki ga je ustvaril Bog, je bil moški in ne ženska; Eva je zagrešila greh, zaradi katerega sta bila z Adamom izgnana iz raja, ženska naj bi bila »ustvarjena« iz rebra in še bi lahko naštevali. Ženske so torej že po naravi nečiste, povzročiteljice vsega zla na Zemlji. Kar se tiče spolnosti, je zanje tako najbolje, da do konca življenja v samostanu molijo za svoje odrešenje ali pa živijo skromno, asketsko življenje, ki vključuje spolnost le v primeru reprodukcije. Še tako otroke spočnejo »z grehom«, kar pomeni, da so daleč od njihove vzornice device Marije, ki je Jezusa spočela s pomočjo svetega duha - torej brezmadežno. Marija je le ena in edina, njenemu kultu se je popolnoma nemogoče približati. Tu se mi poraja vprašanje, ali so Marijo namenoma prikazali tako čisto in brezmadežno, da se ji nobena ženska ne mora niti približati (nune na primer so neizpolnjene v materinstvu). Ženske so v podrejenem položaju, saj ne morejo biti duhovnice, kaj šele druge višje božje namestnice na Zemlji, kar je pravzaprav absurdno, saj naj bi imel tudi Jezus ob sebi duhovnice. Najbolj zaskrbljujoče je dejstvo, da je Cerkev popolnoma nedemokratična, živi po prepričanjih, ki segajo v dobo antike ali še dlje. Po vrhu vsega pa so ravno duhovniki in ostali predstavniki Cerkve tisti, o katerih se veliko govori zaradi spolnih škandalov. Tu se lahko vprašamo, ali bi bilo teh zlorab kaj manj, če bi se papeški zbor odločil, da ukine celibat.

Pri vprašanju pripustitve žensk k vodenju sakralnih obredov, se je Cerkev nesposobna spopasti s težnjami sodobnega sveta in se prilagoditi duhu časa. S stališči do položaja žensk, spolnosti, reprodukcije in kontracepcije daje videz okostenele in včasih kar anahronistične institucije; še več, s svojimi nenehnimi intervencijami v intimno življenje ljudi uničuje vsakršen sporazum in povzroča hude nesporazume med spoloma (Kozinc 1996, 4-5).

Prepričanje, da stojijo moški višje od žensk, je značilno za vse velike svetovne religije, vključno s krščanstvom. V krščanstvu omenjeno prepričanje temelji na treh temeljnih domnevah. Prvič, da je bilo prvo bitje, ki ga je Bog ustvaril, moški in ne ženska, ker je obveljalo prepričanje, da je bila prva ženska ustvarjena iz moškega rebra in tako

ontološko gledano nekaj izpeljanega in sekundarnega. Drugič, da je glavni krivec za izgon iz raja ženska, ki je zagrešila »izvirni greh« in da moramo zaradi tega gledati na »vse Evine hčerke« s sovraštvom, nezaupanjem in prezirom. Tretjič, da ženska ni bila ustvarjena samo iz moškega, ampak tudi za moškega, kar povzroči, da ima njena eksistenca zgolj instrumentalni pomen in ne fundamentalnega. Govorimo torej o treh teoloških vprašanjih, ki so pod vplivom tedanje kulturno-sociološke pogojenosti obarvala in zaznamovala usodo ženskega spola za minuli dve tisočletji (Furlan 2006, 149-150).

Menim, da se cerkveni dostojanstveniki pošteno bojijo za svoj obstoj in se tako dobesedno bojijo tudi vstopa žensk v njihov poklic. To bi bil morebitni preizkus tudi njihove zvestobe bogu, kajti kaj hitro bi se lahko spozabili s katero od duhovnic, kar se danes često dogaja z mladoletniki. Morda bi s tem ogrozili tudi svojo zavezanost celibatu, ker bi se hoteli poročiti s katero od sodelavk. Preprosto se mi zdi, da se počutijo pred ženskami dobesedno ogroženi, saj bi zamajale temelje moške cerkve, o kateri je že bilo govora.

4.1 Krščanski seksualni pesimizem

Naslednji odlomek govori o samem nastanku ter izvoru krščanskega seksualnega pesimizma, ki je pomembno vplival na izoblikovanje cerkvenih stališč o družinskem življenju kristjanov.

Spolnost je lepa in sveta stvar, oče in mati postaneta božja sodelavca. Nečistuje, kdor spolni nagon uporablja zunaj zakona ali ga v zakonu uporablja izključno za uživanje. Čist biti pomeni, da o vsem, kar je v zvezi s spolnostjo, lepo in pametno mislimo in govorimo; da vemo, kako velik in lep cilj ima Bog s tem, ko je v človeka položil spolni nagon (Veroučni učbenik 7 1999, 34).

Sovrašтво do sle in telesa ter seksualni pesimizem sta dediščina, ki jo je krščanstvo v pretirani obliki ohranilo vse do danes. Antični seksualni pesimizem ne izhaja - tako kot kasneje krščanski - iz prekletstva grešnosti in kaznovanja pregrehe, ampak pretežno iz medicinskih predpostavk. O Pitagori poročajo, da je priporočal predajanje spolnosti pozimi, v nobenem primeru pa ne poleti, ter zmerno spomladi in jeseni. Na splošno je menil, da je spolnost v vsakem letnem času zdravju škodljiva.

Ženskam spolni odnos ne škoduje, saj jih ne prizadene izguba energije tako kot moške zaradi izgube semena (Ranke Heinemann 1992, 9-10).

Spolni akt je opredeljen kot nevaren, težko obvladljiv, zdravju škodljiv in potraten. Tako gledajo nanj Ksenofon, Platon, Aristotel in zdravnik Hipokrat (4. st. pr. n. št). Sledilo je vedno strožje presojanje in redukcija spolne aktivnosti v obeh prvih krščanskih stoletjih, na kar je bistveno vplivala stoa, vodilna filozofska šola, ki je obstajala nekako med leti 300 pr. n. št. in 250 n. št. Medtem ko so grški filozofi na splošno poželenju prisojali precejšen pomen za človekov življenjski ideal, pa stoiki, in sicer v obeh prvih krščanskih stoletjih, tega niso več počeli. Poželenje so odklanjali. Pozitivna posledica tega odklanjanja je bila koncentracija spolne aktivnosti na zakonsko zvezo. Negativna ocena spolne sle, kakršna vlada v stoični filozofski šoli in je značilna za obe prvi stoletji po Kristusu, se še stopnjuje z vdorom pesimizma, ki je z Vzhoda, verjetno iz Perzije, tik pred začetkom našega stoletja prodril na Zahod in postal najnevarnejša konkurenca krščanstvu. To gibanje, ki se je samo imenovalo gnoza (spoznanje), je živelo v prepričanju, da je spoznalo slabost in ničvrednost vsega bivajočega in je zato pridigalo o vzdržnosti od zakona, mesa in vina (Ranke Heinemann 1992, 14).

Seksualni pesimizem je nekakšen navdih za katoliško cerkev, saj je le-ta nemalokrat svoj nauk črpala iz obdobj, ko so misleci in filozofi verjeli, da je seks škodljiv in zdravju ogrožajoč. Vse njihove ugotovitve so se namreč izkazale za napačne. Izguba semena ni nič uničujočega, onanija ne povzroča duševnih motenj ipd. Ampak Cerkev še vedno vztraja pri tem, da je spolnost nekaj slabega, nečistega, grešnega. Kljub temu da ni nikakršnih negativnih posledic spolnega odnosa, se je skušnjavi treba izogniti in svoje misli preusmeriti drugam. Včasih se lahko vprašamo tudi to, koliko duhovnikov živi po teh strogih načelih, saj sem prepričana, da se tudi marsikateremu božjemu služabniku zdijo prestroga ter nečloveška. Pogosto cerkev svojo zatirano seksualno plat pojasnjuje tudi z brezmadežnostjo same device Marije, ki ni le spočela brezmadežno, pač pa naj bi bila tudi sama brezmadežno spočeta. Jezus tudi ni imel spolnih odnosov. Zato naj se tudi ljudje v čim večji meri spolnosti ogibamo, razen seveda, če gre za namen reprodukcije.

5 URAVNAVANJE ROJSTEV - SPLAV IN KONTRACEPCIJA

Cerkev je odločno proti splavu in uporabi kontracepcije. Tako splav kot tudi uporaba katerekoli vrste kontracepcije sta nenaravni metodi in kot taki za cerkev nedopustni. Seveda pa se v ozadju razkrivajo še nekateri drugi razlogi, zakaj je Cerkev tako močno nastrojena proti temu in vernicam prepoveduje zanositev oziroma uporabo splava za uravnavanje rojstev.

Kozinc (1996, 28-29) pravi; po katoliškem nauku je življenje od Boga in edino on lahko odloča o njegovem začetku in koncu. Zato katoliška cerkev od vsega začetka nasprotuje kontracepciji in splavu. Tudi v času in prostoru, ko je Cerkev nastajala, so ženske same uravnavale svojo rodnost. Razlogi proti splavu in kontracepciji se skozi dvatisočletno zgodovini niso bistveno spremenili, a tudi razlogi za splav in kontracepcijo ne - navkljub pregonom nad »modrimi ženskami«, tako imenovanimi čarovnicami, ki so posedovale znanje o preprečevanju in umetni prekinitvi nosečnosti. Spremenila pa se je miselnost ljudi in napredovala je medicinska znanost. Konec 20. stoletja je Zemlja prenaseljena, razlike med bogatimi in revnimi pa se nevzdržno povečujejo. Sodobna kontracepcijska tabletko kot simbol kleriškega borbava je zamenjala starodavne metode načrtovanja družine, o katerih poročajo ohranjeni pisani zgodovinski viri.

Papež Pavel VI. je z okrožnico *Humanae vitae* potrdil, da je umetno preprečevanje zanositve nezdržljivo s katoliškim moralnim naukom. S tem se je postavil proti spolni revoluciji in umetni kontracepciji (Horst v Müller 2006, 33-34).

Žena hudo greši, če zavede moža k zlorabi zakonske zveze (k spolnemu odnosu s preprečevanjem zanositve) tako, da se pritožuje nad številom otrok, nad porodnimi in vzgojnimi težavami ali da izjavi, da bo ob naslednjem porodu umrla. Ko je izum vulkanizacije gume leta 1843 obetal večji razmah uporabe kondomov, so se s tem vprašanjem začeli ukvarjati tudi v Rimu. Na vprašanje, ali se sme žena pasivno vdati spolnemu odnosu s kondomom, so v Rimu leta 1842 odgovorili, da se ob grožnji s smrtjo sme vdati, občevanju s kondomom pa ne. Leta 1916 je iz Rima prišel nov odgovor o občevanju s kondomi, in sicer naj se ženska v takšnem primeru upira enako

kot pred posiljevalcem. Janez Pavel II. je obsodil vsako občevanje, katerega namen ni oploditev. Ni mogoče uporabljati naravnih metod kot zakonito obliko temeljnega izbora, ki zapira pot novemu življenju, ker je v bistvu povsem enaka izhodiščem, na katerih sloni kontracepcija. Samo če obstaja volja po očetovstvu in materinstvu, je uporaba naravnih metod sestavni del odgovornosti do ljubezni in do življenja. V tem pogledu ostaja Janez Pavel II. zvest avguštinovski spolni morali, po kateri je ravno takšno štetje plodnih in neplodnih dni označeno kot greh, češ da gre za perverzno, dobesedno sprevrnjeno zlorabo spoznavanja naravnega reda, ki služi izogibanju namena, ki je položen v naravo spolnosti (Kozinc 1996, 29-31).

»Človeško življenje je treba spoštovati in ščititi brezpogojno od trenutka spočetja dalje. Že od prvega trenutka njegovega bivanja naprej smo človeškemu bitju dolžni priznavati pravice osebe, med katerimi je nedotakljiva pravica vsakega nedolžnega bitja do življenja« (Katekizem katoliške Cerkve 1993, 569-570).

Namena narave verniki ne smejo na noben način preprečevati, tudi ko je donositev nemogoča in lahko ženska zaradi nosečnosti umre. Današnje stališče katoliške cerkve do umetne prekinitve nosečnosti izvira iz predpostavke o pravici do življenja kot prvi, temeljni pravici, iz katere izhajajo vse druge, ter na božji zapovedi »Ne ubijaj«. Cerkev splav torej enači z ubojem. V tem primeru z ubojem nerojenega otroka, ki je za vernike seveda popolnoma nedopustno, saj predstavlja ravnanje proti sami peti božji zapovedi. Čeprav gre za življenje, ki se še ni razvilo in lahko predstavlja ogrožitev življenja matere in otroka, je vsako ravnanje, ki bi zarodek kakorkoli ogrožalo, nedopustno.

Najbolj žalostno od vsega se mi zdi dejstvo, da je duhovščina strogo proti vsakršni uporabi kontracepcije. Zemlja pa je že tako prenaseljena in v nekaterih strogo katoliških krajih, na primer na Filipinih, ljudje dobesedno hodijo drug po drugem. Najbolj sporno po mnenju Cerkve je, da je kontracepcija nenaravna in kot taka se ne sme uporabljati za uravnavanje rojstev. Še bolj skrb zbujajoče je dejstvo, da umetna prekinitve nosečnosti ni možna niti v primeru, če sta oba - mati in otrok v smrtni nevarnosti. Cerkev si tako zelo močno prizadeva širiti svoje občestvo in nadzor nad prebivalstvom, da ne pomisli na posledice, ki jih prinaša prepoved uporabe kontracepcije. Še dobro, da so nekatere postsocialistične in druge domnevno katoliške države mimikretične v tem smislu, da ne živijo popolnoma po nauku Cerkve in kljub temu uporabljajo kontracepcijo.

6 HOMOSEKSUALNOST

Odklanjanje homoseksualnosti je krščanstvo prevzelo od judovstva in že leta 390 jim je z zakonom zagrozilo s požigom na grmadi. Tudi kazenski zakonik Karla V. iz leta 1532 določa, da jih je treba po »ustaljeni navadi z ognjem spraviti s tega sveta«. Že Avguštin in Tomaž Akvinski, stebra krščanske filozofije, sta zapisala, da je bila žena pridružena možu samo za rojevanje otrok, da pa je kot tolažba v osamljenosti »moškemu bolj koristen drug moški«.

Po mnenju U. R. Heinemann je katoliško krščanstvo v lastnih vrstah deseksualiziralo homoseksualnost in jo potem gojilo dalje v podobi moške družbe. K celibatu zaobljubljeni moški žensk preprosto ne upoštevajo, predvsem pa jih ne poznajo. Živijo, kot da jih ne bi bilo. Popoln molk, popoln izostanek vsakršne zaupljivosti glede drugega spola je bila ena najmočnejših in najglobljih lekcij duhovniške mladosti in je še danes hvaležno ohranjena v najodličnejšem in dobrohotnem spominu tistih, ki so jo ustvarili (Ranke Heinemann 1992, 335) .

Za ta ekskluzivni moški svet, ta brezženski terarij, v katerem se gibljejo papeži in papeški vzgojitelji in ki naj bi jih obvaroval v popolno izolirani družbi pred tistim, kar bi pomenilo začetek njihovega usodnega napačnega koraka, namreč pred zaznavo druge polovice človeštva, za ta geto moške Cerkve so ženske samo še objekt ignorance v vrsti zaščitnih ukrepov zaobljubljenih samcev, s katerimi poskušajo obdržati svojo zaobljubljeno čistost in svoj posebni svet. Trudijo se in se pretvarjajo, »kot da ne bi bilo žensk«, in v tem nadrealističnem naporu, da bi se ponovno potopili v tisti rajski čas, ko Bog še ni ustvaril Eve, v infantilnem pobegu v nekakšno moško maternico brez ženskega sveta torej, so izgubili vsakršen pogled na pravi svet, na svet, ki je poln moških in žensk, na človeški svet (Ranke Heinemann 1992, 335) .

Cerkev se po mojem mnenju ne zaveda tega, da homoseksualnost ni nekaj, kar bi človek lahko izbral, temveč se človek že rodi kot homoseksualec. Homoseksualne prakse so znane že antične Grčije, kjer je bilo pravzaprav dokaj običajno, da so imeli moški spolni odnos na primer s sužnji. Cerkev si je marsikdaj prišla navzkriž s svojim lastnim naukom in delovanjem. Že Tomaž Akvinski je namreč zapisal, da je sicer ženska ob moškem za

rojevanje otrok, kar pa se tiče družbe, je moškemu vsekakor v večje zadovoljstvo drug moški. Tudi v krogi duhovništva je veliko homoseksualcev, za katere pa po večini Cerkev nima izrednega posluha. Vse to se mi zdi malo nelogično glede na to, da je Cerkev tista, ki iz svojih krogov in tudi neposredne bližine izriva ženske, ne dovoljuje pa homoseksualnih praks, češ da so nenaravne in umazane. Tudi sedanji papež Benedikt XVI. se je že velikokrat opredelil zoper homoseksualce. To naj bi opravičevalo dejstvo, da homoseksualci niso »zmožni« reprodukcije, ki je ena ključnih nalog vernikov. Istospolno usmerjeni pa nimajo možnosti nadaljevanja roda in so kot taki družbeno nesprejemljivi za Cerkev.

Homoseksualne osebe so poklicane k čistosti. S krepostmi samoobvladovanja, vzgojiteljicami notranje svobode, včasih z nesebično oporo prijateljstva, z molitvijo in zakramentalno milostjo se morejo in morajo postopoma z odločnostjo približati krščanski popolnosti (Katekizem katoliške Cerkve 1993, 568).

Homoseksualcev Cerkev ne odobrava izključno zaradi tega, ker homoseksualna skupnost ne bi pomenila nadaljnje reprodukcije družinskih članov. Danes poteka veliko polemik okoli tega, ali naj se skupnost homoseksualnega para priznava enako kot pri heteroseksuelnem paru ali naj registracijo homoseksualnega para zamenjajo s poroko. Še več, postavljajo se celo vprašanja o tem, ali je homoseksualen par upravičen do posvojitve otrok. Nekatere medijske osebe to odločno zanikajo, češ da so že gejevske parade ponosa nekaj čisto nezaslišanega in popolnoma odveč, čeprav bi jih nekateri opravičeno primerjali s samimi obredi pri nedeljski maši. Skratka, duhovščina ne da samo nasprotuje vsem homoseksualnim praksam, zanika tudi obstoj homoseksualcev tako v njihovi zgodovini kot tudi danes. Kljub raznim pedofilskim in homoseksualnim škandalom, ki so izbruhnili v Cerkvi, zadeve kaj hitro pometejo pod prag in se z njimi preprosto ne ukvarjajo.

7 VLOGE KATOLIŠKE MATERE

Moja zadnja razprava pa se nanaša na vse dobre »katoliške« matere. Kot vemo, je devica Marija idealen primer matere, katere zgled bi morale posnemati vse druge matere tega sveta. Seveda se vse zaplete že pri pojmu brezmadežnega spočetja. Čeprav je le-ta znanstveno nemogoč, je Marijino materinstvo »izvedljivo« vsaj v nekaterih drugih aspektih.

Predvsem po zaslugi katoliške cerkve je bila ženska izenačena z materjo - bodisi telesno, neposredno bodisi duhovno. V katoliški cerkvi je žensko delo natančno opredeljeno - družinsko in gospodinjsko (Jogan 1986, 77).

Accati (2001, 231) pravi; poroka je predstavljena kot model svetega trpljenja, ki ga mora ženska sprejeti zaradi edine čiste ljubezni, ljubezni do otrok. Ženske morajo zastaviti svoje življenje za življenje otroka. Življenje ženske se žrtvuje za življenje moškega, saj imaginarij za ženske ne predvideva nobene druge razsežnosti kot materinstvo.

Marija je dekletom zgled, kako naj preživijo mladost in se pripravijo na bodoče materinstvo. Dobre matere so eden izmed najlepših darov, ki jih Bog daje človeštvu ... (Veroučni učbenik 7 1999, 34).

Vse te trditve več kot jasno nakazujejo vlogo, ki jo ima katoliška mati, oziroma vlogo, ki naj bi jo imela. Duhovščina še namreč vedno vztraja pri tem, da ta naravna družinska patriarhalna skupnost onemogoča materi drugo delo - za vse materialne dobrrote namreč poskrbi njen mož. Ja, Cerkev pozablja tudi, da živimo v 21. stoletju. Po cerkvenem nauku bi bilo torej najbolj idealno mladost preživeti v Cerkvi in ne v institucijah znanja ter se šolati za uspešno mater.

Liminski v (Muller 2006, 273) pravi: moderna žena danes večkrat misli, da bi morala biti kakor mož in »iti ven« v sovražno življenje, delati, se gnati in saditi, si pridobiti z zvijačo in oslepariti, staviti in tvegati, uloviti srečo. Kjer lovijo srečo izven doma, tam pogosto otroci končajo na cesti. Z njimi pa največkrat tudi etika zakonske zveze.

Katoliške matere so na prvem mestu matere, na drugem pa gospodinje. Zadolžene so izključno za vzgojo otrok ter gospodinjska dela. Kakršna koli delovna kariera pri njih ne pride v poštev, niti nisem prepričana o tem, koliko je za Cerkev sploh koristno, če se ženske izobražujejo. Cerkev se je že težko sprijaznila s tem, da maše niso več v latinščini in jih tako razume širše občestvo, še vedno pa se ni sprijaznila z enakopravnostjo med spoloma. Čeprav tako trdi, bodo po mojem mnenju ženske v Cerkvi vedno diskriminirane, kar se lepo kaže že z vlogo, ki jim je kot materam odmerjena oziroma velikodušno dodeljena. Tako katoliško pojmovanje materinstva in ženske podrejenosti v družini priča o zelo vprašljivem, pogosto razglašenem dostojanstvu ženske. Le-te niso zadolžene le za vzgojo in gospodinjstvo, temveč tudi za skrb za moža, na katerikoli način, ki se mu le zahoče. Tukaj pa gre za vprašanje ženskega dostojanstva.

8 EMPIRIČNI DEL

V empiričnem delu diplomske naloge želim preveriti predhodne hipoteze. Le-to bom storila z analizo Slovenskega javnega mnenja SJM99/3. Resda je raziskava stara že desetletje, pa vendar gre za Vrednote v prehodu III., poleg tega pa menim, da v obdobju desetih let ni prišlo do nekih večjih razlik pri opredeljevanju religioznih prebivalcev Slovenije oziroma se to število ni kaj bistveno spremenilo. Poleg tega sem iskala podatke, ki bi znotraj ene raziskave zaobjeli vse moje štiri hipoteze. Te sem našla v letnici 1999.

S pomočjo sekundarne analize podatkov bom preverila dejstvo, ali verni živijo po doktrini katoliške cerkve. Moja neodvisna spremenljivka je religioznost - rimokatoliška veroizpoved. Kot odvisne spremenljivke pa sem uporabila odnos samoopredeljenih katoličanov do splava oz. uporabe kontracepcije, odnos do homoseksualcev in pa stališče vernih do lastne kariere matere v družini. Raziskava je bila opravljena na vzorcu 669 samoopredeljenih rimokatoličanov v Sloveniji.

Moja izhodiščna hipoteza se je glasila:

Družina je kot vrednota enako pomembna tako za samoopredeljene katoličane v Sloveniji kot tudi za neverne.

Sestavila sem tudi tri podhipoteze:

- 1. Katoličani v Sloveniji ne dovoljujejo splava in uporabe kontracepcije.**
- 2. Katoličani v Sloveniji imajo pozitiven odnos do homoseksualcev.**
- 3. Samoopredeljeni katoličani podpirajo lastno kariero matere v družini.**

Izhodiščna hipoteza, da **je družina kot vrednota enako pomembna tako za neverne kot tudi za katoličane**, se potrdi. Znano je namreč, da je družina med najpomembnejšimi vrednotami, poleg prijateljstva in prostega časa. Iz odgovorov samoopredeljenih katoličanov v Sloveniji se je izkazalo, da tudi sami družino postavljajo na prvo mesto, in sicer v več kot 90 %. Družina je namreč tista vrednota, ki jo Slovenke in Slovenci preferirajo, ne glede na to, ali so verni ali ne. Res je tudi, da so družinske vrednote osrednja razprava katoliške Cerkve, a menim, da to ne vpliva na dejstvo, kako velik pomen ima danes družina za slehernega

posameznika. Na tem mestu pa se je potrebno vprašati, ali govorimo o eni, univerzalni družini ali je govora o različnih družinskih oblikah.

Tabela 8.1: Družina

Prosim, povejte, kako pomembna je vsaka od naštetih stvari v vašem življenju – družina.

ZELO POMEMBNA 1	PRECEJ POMEMBNA 2	NE PREVEČ POMEMBNA 3	SPLOH NI POMEMBNA 4	NE VEM 9	BREZ ODGOVORA 0
548	101	13	3	2	2

Vir: Slovensko javno mnenje 99/3 Q1, V2, 1999.

Zgornja tabla lepo prikazuje pomen družine za vernike. Pomembno pa je omeniti naslednje, in sicer, o kateri družini je govora pri vernih in kakšno družino imajo v mislih neverni Slovenci. Zelo pomembno je namreč razlikovati med več različnimi tipi družine. Cerkev ima v mislih samo eno pravo družino, in sicer zakonsko skupnost med možem in ženo, ki sta cerkveno poročena ter imata otroke. Danes pa je značilno dobesedno mnoštvo najrazličnejših pojavnih družinskih oblik. Vprašanje se torej glasi, ali so samoopredeljeni katoličani imeli v mislih eno in univerzalno družinsko obliko ali so kot družinsko vrednoto obravnavali prav vse možne družinske oblike - od enostarševskih, razširjenih, istospolnih ipd. Kaj so imeli katoličani v mislih, se bo bolj razkrilo tudi v nadaljevanju, ko bodo izrazili svoja stališča o istospolnih. Če bodo do njih izrazili kakršno koli nestrpnost, najbrž lahko sklepamo, da tudi istospolnih družinskih oblik ne odobravajo, kar pa pomeni, da ne odobravajo družinskih oblik v širšem pomenu.

Skratka, iz podatkov se da razbrati naslednje. Družina je kot vrednota zelo pomembna za samoopredeljene katoličane v Sloveniji, s čimer se moja izhodiščna hipoteza potrdi. Sodobno družinsko življenje pa se spreminja, spreminja se tako v svojih pojavnih oblikah, kot tudi v veljavnosti le-tega. Nekateri sprejemajo družino le v eni obliki in kot taki njim edini dopustni, spet drugi odobravajo vse vrste družinskih oblik. V kolikor pa je kakršna koli družinska oblika disfunkcionalna, najbrž ni toliko odvisno od tega, v kakšni obliki se nahaja, pač pa od značajev in lastnosti posameznikov, ki se v tej družini nahajajo. Prav tako se lahko dogajajo razne zlorabe v jedrnih, dvostarševskih družinah. Prav tako pride do zlorab v drugačnih tipih družin. Kar lahko štejemo v prid Cerkvi, je to, da je resnično ljubezen tista, ki mora biti temelj vsake družine, prav tako tudi spoštovanje in zaupanje, brez česar je kakršnakoli družinska oblika obsojena na prepad.

Druga hipoteza **Katoličani v Sloveniji ne dovoljujejo splava in uporabe kontracepcije** se je izkazala tako za nepravilno kot tudi za pravilno, kar prikazuje spodnja tabela. Okoli 20 % katoličanov namreč splava nikoli ne more opravičiti, prav tako tudi okoli 20 % vernikov lahko splav vedno opraviči. Tudi sredinska vrednost se izenači z 20 %, tako da lahko rečemo, da je v polovici primerov splav opravičljiv, spet v drugi polovici splav ni opravičljiv. Tu pride do prvega odstopanja cerkvenih nauk in ravnanj vernikov. Cerkev je zelo odločno proti splavi kot tudi proti uporabi kontracepcije, če le-ta ni naravna oblika kontracepcije, pa še te se ne da opravičiti v vsakem primeru. Cerkev je v svojem prepričanju celo tako radikalna, da ne dovoljuje splava oziroma prekinitve nosečnosti niti v primeru, ko sta ogrožena tako življenje matere in otroka.

Tabela 8.2: Splav

Prosimo Vas, da mi za vsako od naštetih stvari poveste, ali jo lahko po Vašem mnenju vedno opravičimo, ali je nikoli ne moremo opravičiti, ali pa gre za nekaj vmesnega?

LAHKO VEDNO OPRAVIČIMO 1	2	3	4	5	6	7	8	9	NIKOLI NE MOREMO OPRAVIČITI 10	NE VEM 99	BREZ ODG. 00
138	33	52	38	137	28	18	34	28	145	13	5

Vir: Slovensko javno mnenje 99/3 Q65, V233, 1999.

Pravzaprav ne vidim niti ene opravičljive razlage, le to, da si Cerkev na vse pretege prizadeva imeti čim več bodočih vernikov in pri tem ne izbira niti sredstev niti prvih poti. Živimo v časih, ko je medicina zelo napredovala in brez težav ženska lahko splavi, donosi in ponovno zanosi. Kontracepcija pa je velikokrat namenjena tudi temu, da se preprečijo določene smrtno nevarne prenosljive spolne bolezni. Dobro vemo, kako velik problem je AIDS, predvsem v nekaterih državah v razvoju. Tudi v drugih katoliških državah, ki so manj razvite, je nedovoljena uporaba kontracepcij, na primer na Filipinih, razlog za veliko prenaseljenost tega območja. Očitno je primarno prepričanje Cerkve, da mora biti ljudi vedno več, ne glede na posledice. Že sam spolni akt je namenjen reprodukciji. Zakaj bi torej ljudje spolnost »uporabljali« v druge namene in bili pri tem še zaščiteni? To vsekakor ni cerkveno sprejemljivo v nobenem primeru. Vsaka ženska mora donositi, kontracepcija je prepovedana.

Kar se tiče vernikov v Sloveniji, je njihova opravičenost splava povsem na mestu. Povsem razumljivo je, da je splav v časih edina rešitev. Prav tako je vsem jasno, da ljudje spolnost

uporabljajo tudi v druge namene, in ne zgolj za reprodukcijo vrste, zato je v takih primerih kontracepcija smiselna. Prav tako je kontracepcija koristna za preprečevanje spolnih bolezni. Čeprav naj bi rimokatoliki v Sloveniji živeli po načelih Cerkve, vidimo, da v tem primeru ni ravno tako. Tukaj se lahko vprašamo, v katerih pogledih Cerkev močno pretirava. Zdrava pamet nam namreč narekuje, da nosečnost pri šestnajstih letih ponavadi ni zaželena in je zato morda najbolj primeren splav. Malo ljudi je sposobnih vzgajati otroka pri teh letih. Prav tako je možno preprečiti marsikatero bolezen z uporabo kondoma. Nekatere predpostavke Cerkve tako niso le nemogoče za izpolnjevanje, nekatere so sporne celo v etičnem smislu. Lahko pa nas tolaži dejstvo, da se katoliki ne ravnavo povsod po pravilih Cerkve in s tem pripomorejo k svojemu bolj demokratičnemu in načelnemu ravnanju.

Tretja hipoteza **katoličani v Sloveniji imajo pozitiven odnos do homoseksualcev** se na moje presenečenje ne potrdi, saj to pomeni, da se v tem segmentu katoličani v Sloveniji strinjajo z doktrino katoliške cerkve, ki homoseksualcev v nobenem primeru ne podpira. Le 18 % katoličanov v Sloveniji lahko homoseksualnost vedno opraviči. Odnos cerkve do istospolnih je glede družinskega življenja zelo jasen. Homoseksualnost ni naravna, je celo zelo nevarna, saj ne pomeni nadaljnje družinske prokreacije. To pa za Cerkev pomeni, da homoseksualni par ne predstavlja potomstva, ki bi posledično pomnožilo občestvo katoliških vernikov. Tabela 8.3 orisuje negativen odnos, ki ga imajo samoopredeljeni katoličani v Sloveniji do istospolnih.

Tabela 8.3: Homoseksualnost

Prosimo Vas, da mi za vsako od naštetih stvari poveste, ali jo lahko po Vašem mnenju vedno opravičimo, ali je nikoli ne moremo opravičiti, ali pa gre za nekaj vmesnega?

LAHKO VEDNO OPRAVIČIMO									NIKOLI NE MOREMO OPRAVIČITI	NE VEM	BREZ ODG.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	00
102	17	30	17	89	20	13	36	27	290	23	5

Vir: Slovensko javno mnenje 99/3 Q65, V232, 1999.

Preseneča me dejstvo, da je bila raziskava Slovenskega javnega mnenja usmerjena na vprašanje, v kolikšni meri samoopredeljeni katoličani v Sloveniji »opravičujejo« samo dejstvo homoseksualnosti. Izkazalo se je, da homoseksualnosti z največ odstotki NIKOLI ne morejo opravičiti. Morda bi isto vprašanje danes prineslo morda malce nižji odstotek tistih, ki

homoseksualnosti nikoli ne morejo opravičiti. Tega sicer ni moč dokazati, a menim, da je odstotek katoličanov proti homoseksualcem nekoliko visok. Vprašanje se ni nanašalo niti na družinsko življenje, a lahko iz odgovorov upravičeno sklepam, da katoličani v Slovenji ne podpirajo niti istospolnih partnerstev. Nedolgo nazaj so mediji izpostavili polemiko tolerantnosti do gejev in lezbijk, ko se je zgodil napad na paradi istospolnih. Seveda je jasno, da so mediji zadevo precej napihbili, a vendar je kakršna koli netolerantnost do istospolnih v današnji družbi nekoliko nesprejemljiva in neopravičena. Davno so že namreč znanstveniki ugotovili, da gre pri homoseksualnosti za nekaj, kar je posamezniku dano in tega ne izbere sam, poleg tega pa že zdavnaj ni več homoseksualnost opredeljena kot duševna motnja. Gre le za tolerantnost družbe, v kateri se pojavi.

Naj se vrnem k izhodiščni temi diplomske naloge: opravičevati homoseksualnost ali je ne opravičevati? Mnenje samoopredeljenih katoličanov je stično mnenju Cerkve. Homoseksualnosti ne moremo opravičiti. Morda res ne, lahko pa jo sprejmemo. Prepričana sem, da Cerkev tega še nekaj časa ne bo storila, po cerkvenem nauku še ženske niso družbeno enakopravne, kaj šele istospolni. Pot katoliške cerkve k demokraciji je najbrž še veliko bolj mukotrpa kot težavna križeva pot Jezusa k svojemu križu. Kar pa lahko trdim oziroma upam, je dolgoročen, a gotov premik pravzaprav vseh ljudi, ne glede na vero k manj diskriminatornem mnenju o t. i. drugačnih. Če Cerkev svojih stališč ne more spremeniti in jih tudi noče, lahko to storijo njeni verniki. Če naj bi bili po Jezusovem vzoru usmiljeni in ponižni, jim ni potrebno podpirati posvojitve otrok istospolnih, naj vsaj priznavajo in sprejmejo njihovo eksistenco in prisotnost.

Zadnja hipoteza **samoopredeljeni katoličani podpirajo lastno kariero matere v družini** se potrdi. Katoličani se v 80 % strinjajo, da zaposlena mati lahko ustvari prav tako topel dom za družino kot nezaposlena mati. V več kot 90 % se strinjajo, da morata oba, tako oče kot mati prispevati k družinskemu dohodku. V več kot 80 % tudi menijo, da očetje lahko enako dobro skrbijo in vzgajajo otroke kot matere.

Tabela 8.4: Kariera matere

Zaposlena mati lahko ustvari do svojih otrok prav tako topel in varen odnos kot nezaposlena mati.

MOČNO SOGLAŠAM 1	SOGLAŠAM 2	NE SOGLAŠAM 3	SPLOH NE SOGLAŠAM 4	NE VEM 9	BREZ ODGOVORA 0
207	324	107	14	17	0

Vir: Slovensko javno mnenje 99/3 Q461, V154, 1999.

Zgornja tabela prikazuje, da so katoličani v Sloveniji mnenja, da se žena v katoliški družini lahko posveti tudi lastnemu delu in karieri in ne le vzgoji ter skrbi za lastno družino. Katoličani se strinjajo z dejstvom, da zaposlena mati lahko do svojih otrok ustvari ravno tako topel in varen odnos kot nezaposlena.

Tabela 8.5: Kariera matere

Predšolski otrok bo zelo verjetno trpel, če je mati zaposlena.

MOČNO SOGLAŠAM 1	SOGLAŠAM 2	NE SOGLAŠAM 3	SPLOH NE SOGLAŠAM 4	NE VEM 9	BREZ ODGOVORA 0
70	254	276	49	16	4

Vir: Slovensko javno mnenje 99/3 Q461, V155, 1999.

Tabela 8.6: Kariera matere

Je že v redu, če je ženska zaposlena, toda tisto, kar si ženske najbolj želijo, so dom in otroci.

MOČNO SOGLAŠAM 1	SOGLAŠAM 2	NE SOGLAŠAM 3	SPLOH NE SOGLAŠAM 4	NE VEM 9	BREZ ODGOVORA 0
129	310	162	35	31	2

Vir: Slovensko javno mnenje 99/3 Q461, V156, 1999.

Dejstvo je torej, da predšolski otrok ob zaposleni materi najverjetneje ne bo trpel, kot to prikazuje tudi zgornja tabela. Katoličani tudi ne soglašajo s trditvijo, da si ženske najbolj želijo lastnega doma in otrok. Tu vidimo ponovno razhajanje doktrin katoliške cerkve in ravnanja samoopredeljenih katoličanov v Sloveniji. Vemo, da Cerkev katoliškim ženam, pravzaprav vsem ženskam, nalaga izključno gospodinjska dela ter dela, povezana s skrbjo za celotno družino.

Tabela 8.7: Kariera matere

Za žensko je prav tako izpolnjujoče, če je gospodinja, kot če dela za plačilo.

MOČNO SOGLAŠAM	SOGLAŠAM	NE SOGLAŠAM	SPLOH NE SOGLAŠAM	NE VEM	BREZ ODGOVORA
1	2	3	4	9	0
115	247	214	51	39	3

Vir: Slovensko javno mnenje 99/3 Q461, V157, 1999.

Tabela 8.7 govori o tem, da večina katoličanov ne soglaša s tem, da je za žensko enako izpolnjujoče, če je gospodinja oz. če dela za plačilo. Katoliška cerkev pa priča o tem, da je delo katoliške žene izključno opravljanje hišnih opravil in skrb za dobro počutje družinski članov- tako svojih otrok kot tudi moža, kateremu je treba v vsemu ustreči in mu biti na voljo. Kljub vsem enakopravnostim, ki naj bi jih bile ženske v Cerkvi deležne, še zdaleč niso v enakopravnem položaju v družinskem življenju. Kot je dejala ena izmed odmevnih avtoric na tem področju, se prav v strogo deljenih družinskih vlogah kaže diskriminatoren položaj, ki ga Cerkev namenja katoliškim ženam. Dolgo že namreč ne živimo več v časih, ko so ženske doma, neizobražene gospodinje, »ustvarjene« le za to, da skrbijo za dobrobit svoje družine. Seveda ni popolnoma nič narobe s tem, da opravljajo tako gospodinjska dela in vzgajajo otroke, vendar ni nikakršne potrebe po tem, da bi se morale zaradi tega odreči lastni delavni karieri.

Tabela 8.8: Kariera matere

V splošnem lahko očetje prav tako dobro skrbijo za otroke kot matere.

MOČNO SOGLAŠAM	SOGLAŠAM	NE SOGLAŠAM	SPLOH NE SOGLAŠAM	NE VEM	BREZ ODGOVORA
1	2	3	4	9	0
205	348	96	12	7	1

Vir: Slovensko javno mnenje 99/3 Q461, V160, 1999.

Katoličani se strinjajo tudi s tem, da očetje lahko prav tako dobro skrbijo za otroke kot matere. Res je tudi, da s pojmom t. i. novega očetovstva tudi očetje veliko več pripomorejo k vzgoji otrok in skrbijo za družino, čeprav je še vedno več primerov, ko to v večji meri počnejo ženske. Moj razmislek se nanaša na vprašanje, ali so katoliški možje pravi verski zgled, če tudi sami pripomorejo k blaginji družine ne samo po finančni plati. Ali so manj goreči verniki, če dovolijo, da tudi njihove žene hodijo v službo? Zdi se mi, da je ta odgovor

negativen, saj to lepo tudi potrди hipoteza, ki zavrne dejstvo, da samoopredeljeni katoličani ne dovoljujejo lastne kariere žensk izven svojega doma.

Tabela 8.9: Kariera matere

Mož in žena morata oba prispevati k dohodku gospodinjstva.

MOČNO SOGLAŠAM 1	SOGLAŠAM 2	NE SOGLAŠAM 3	SPLOH NE SOGLAŠAM 4	NE VEM 9	BREZ ODGOVORA 0
299	311	45	7	6	1

Vir: Slovensko javno mnenje 99/3 Q461, V159, 1999.

Zadnji dve tabeli: 8.9 in 8.10 govorita o tem, da morata oba starša po svojih močeh prispevati k dohodku gospodinjstva, prav tako lepo pričata o načelu, da je zaposlitev ženske najboljši način za njeno neodvisnost. Ker so danes ženske ravno tako vključene v izobraževalne sisteme in s tem ponekod še celo bolj kvalificirane za določeno delo od moških, je torej povsem razumljivo, da se vsaj na videz enakopravno vključujejo v delovne procese, ne glede na to, ali so religiozne ali ne. Prav zanimivo bi bilo tudi videti odstotek moških in žensk, ki se strinjajo s kariero katoliških žensk. Prepričana sem namreč, da med spoloma ne prihaja do večjih razlik, le da so ženske morda v večji meri prepričane v to, da lahko usklajujejo tako gospodinjsko kot tudi sfero plačanega dela.

Tabela 8.10: Kariera matere

Biti zaposlen je za žensko najboljši način, da doseže neodvisnost.

MOČNO SOGLAŠAM 1	SOGLAŠAM 2	NE SOGLAŠAM 3	SPLOH NE SOGLAŠAM 4	NE VEM 9	BREZ ODGOVORA 0
181	333	121	15	18	1

Vir: Slovensko javno mnenje SJM99/3 Q461, V158, 1999.

9 SKLEP

Sodobna katoliška cerkev se še vedno spopada s takšnimi ali drugačnimi diskriminatornimi, a tudi nedemokratičnimi pogledi na nekatere ključne sodobne človeške vrednote. O tem lepo pričajo tudi nauki, ki narekujejo družinsko življenje vernikov. Ti niso le arhaično zastareli, pač pa tudi neopravičljivi in moralno sporni. Če je naloga Cerkve nadaljevati Jezusovo poslanstvo na Zemlji ter s tem širiti pravičnost in strpnost, zakaj se v imenu vere vsakodnevno na svetu odvija toliko vojn in ozemeljskih sporov? Ali naj ne bi bila vera tista, ki ljudi povezuje, jim zagotavlja notranji mir in slogo? Vse to so vprašanja, ki ne poznajo pravega odgovora. Eno pa je gotovo, lepega družinskega življenja nam ne bo prinesla vrednota usmeritev Cerkve ali Bog, pač pa so ljudje tisi, ki s svojimi vrednotami spreminjajo svet. Le od nas samih je odvisno, kaj bomo doprinesli k mirnejšemu in strpnejšemu življenju v družinskih skupnostih, in ne življenje po dogmah in naukih Cerkve. Nekatere cerkvene vrednote so sicer pravične in pohvalne, a več je takih, ki človeštvu prej prinesejo slabosti kot pa pozitivne posledice.

Diplomska naloga *Družinske vrednote samoopredeljenih katoličanov v Sloveniji* je sestavljena iz poglavij, ki temo zaokrožijo ter jo pripeljejo do njenega zaključka, in sicer, kakšne so te vrednote in kako sovpadajo s cerkvenim naukom. Sama vsebina poglavij pa se navezuje na zastavljene hipoteze. Na samem začetku tako predstavim najpomembnejše družbene vrednote, ki na sam vrh postavljajo družino. Nato sledi opis idealne katoliške družine, ki je seveda edina pravilna in univerzalna. Le – ta pa v sodobnih družinskih oblikah vse bolj izgublja svojo pojavnost, zato razpravo zaključim še z opisom preostalih pojavnih sodobnih družinskih oblik. Zakonska zveza kot cerkvena zaobljuba moškega in ženske predstavlja temelj Cerkve. Čeprav so duhovniki in drugi služabniki cerkve zavezani celibatu, vseeno poudarjajo temelj zakonskega družinskega življenja. To pa seveda vključuje prepoved splava in uporabe kontracepcije, prepoved istospolnih partnerstev, samostojne kariere matere v družini, kar vse skupaj predstavlja glavne predpostavke katoliške cerkve. Te pa v glavnem črpajo svoj dogmatski navdih iz krščanskega seksualnega pesimizma, ki naj bi bil hkrati tudi zgled, ki ga vernikom predstavlja brezmadežno spočetje device Marije in čistost Jezusa Kristusa.

Drugi navdih, po katerem je Cerkev v največji meri izoblikovala svoje dogme, pa je v njenem pristranskem in nepravičnem položaju do žensk. Te so namreč v katoliški cerkvi zaničevane in le navidezno enakopravne moškim. Vsem je namreč znano, da je Vatikan prestolnica moških. V njej ni prostora za ženske, ki tako nimajo možnosti, da bi bile enakopravne tako v duhovnih službah niti v posvetnem življenju. Po katoliškem nauku je namreč ženska tista, ki je izvor vsega zla, začeni z grehom, ki ga je Eva zagrešila v raj. Po mojem mnenju so ženske v Cerкви spregledane zato, ker predstavljajo prehudo konkurenco preostalim cerkvenim dostojanstvenikom in njihovemu premoženju, ki bi se moralo v primeru potomstva deliti. Tako ali drugače so ženske odgovorne za izoblikovanje cerkvenih vrednot v povezavi z družino, če samo pogledamo žensko vlogo v katoliški družini, prepoved splava in ločitve in še bi lahko naštevala. Edina ženska, ki jo Cerkev poveljuje, je devica mati, ki pa nima nikakršne zveze z običajno »zemeljsko žensko«, saj se je idealu Marije nemogoče približati. Zato so ženske manjvredne, nezaželene ter obsojene na večno pokoro in uslužnost.

Namen diplomske naloge je bilo ugotoviti, v kolikšni meri sodobne družinske vrednote samoopredeljenih katoličanov v Sloveniji sovpadajo z omenjenimi vrednotami rimokatoliške cerkve. To sem skušala ugotoviti na podlagi raziskave Slovensko javno mnenje, ki je vsebovala vprašanja, ki so bila hkrati tudi moje izhodiščne hipoteze. Ugotovila sem, da so nekatere zahteve oziroma načela Cerkve bolj, spet druge manj izvedljive za večino vernikov v Sloveniji. Družina je po mojih pričakovanjih zelo pomembna vrednota tudi za vernike. Naslednji dve hipotezi, ki govorita o prepovedi splava ter karieri matere v katoliški družini, odstopata od naukov Cerkve. Ugotovila sem namreč, da kristjani podpirajo tako splav kot tudi lastno kariero matere oziroma žene. Te ugotovitve me niso presenetile, saj so kot cerkveni nauk praktično neizvedljive. Da hodi današnja mati na delo, je tako običajno, kot je bilo nekoč običajno, da denar služi le mož. Prav tako je popolnoma opravičljivo dejstvo, da je v nekaterih primerih splav edina rešitev, s čimer pa se ne strinjajo niti nekateri sedanji politiki. Edino, kar me je morda presenetilo, je negativen odnos vernikov do homoseksualcev, kar posledično pripelje do sklepa, da imajo negativen odnos tudi do istosplonih partnerstev. To je tudi edina hipoteza, ki sovpada s cerkvenim naukom.

Moje predvidevanje se je torej izkazalo kot pravilno. Predpostavljala sem, da katoličani v Sloveniji ne živijo strogo po cerkvenem nauku, kar so v večini primerov pokazale tudi moje hipoteze. Prepričana sem, da je pot do demokratičnosti katoliške cerkve še zelo dolga in naporna.

Kar pa me tolaži, je dejstvo, da so katoličani v Sloveniji to demokratičnost pripravljene sprejeti prej in v večji meri kot njihov zgled -Cerkev. Družinske vrednote so pomembne, le-te pa v večini primerov odstopajo od cerkvenih vrednot, ki so v večini primerov neopravičene in praktično neizvedljive.

10 LITERATURA

- Accati, Luisa. 2002. *Pošast in lepota: oče in mati v katoliški vzgoji čustev*. Ljubljana: Studia Humanitatis.
- Aldridge, Alan. 2000. *Religion in the contemporary world. A Sociological introduction*. Cambridge: Polity Press.
- Anderson, Robert, Mikulić Branislav, Greet Vermeulen, Maija Lyly-Yrjanainen in Valentina Zigante. 2009. *Second European Quality of Life Survey. Overview*. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Armstrong, Karen. 1994. *A history of God*. London: Mandarin.
- Avrelij, Avguštin. 1993. *Zakonski stan in poželenje*. Ljubljana: Krt.
- Calvocoressi, Peter. 1993. *Kdo je kdo v Bibliji*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Cooley M., Paula, William R. Eakin in Jay B. McDaniel. 1991. *After Patriarchy: Feminist Transformation of the World Religions*. New York: Orbis Books.
- Fahey, Tony in Zsolt Spéder. 2004. *Fertility and family issues in an enlarged Europe. Quality of life in Europe*. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Feuerbach, Ludwig. 1982. *Bistvo krščanstva*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Furlan, Nadja. 2006. *Manjkajoče rebro - Ženska, religija in spolni stereotipi*. Koper: Založba Annales.
- Goody, Jack. 2003. *Evropska družina. Zgodovinskoantropološki esej*. Ljubljana: Modra zbirka –Delajmo Evropo.
- Jogan, Maca. 1986a. *Ženska, cerkev in družina*. Ljubljana: Delavska enotnost.
- --- 1986b. *Ženske in diskriminacija*. Ljubljana: Delavska enotnost.
- *Katekizem katoliške Cerkve*. 1993. Ljubljana: Slovenska škofovska konferenca.
- Kerševan, Marko in Sergej Flere. 1995. *Religija in sodobna družba: Uvod v sociologijo religije*. Ljubljana: ZPS.
- Kozinc, Nina. 1996. *Papež in drugi spol. Za politiko enakih možnosti*. Ljubljana: Vlada republike Slovenije, Urad za žensko politiko.
- Kristan, Zdenka. 2005. *Materinski mit: Kultura, psihoanaliza, spolna razlika*. Ljubljana: Delta.
- Malnar, Brina in Ivan Bernik, ur. 2004. *S Slovenkami in Slovenci na štiri oči*. Ljubljana: FDV.

- Müller, Michael, ur. 2006. *Cerkev in spolnost*. Maribor: Slomškova založba.
- Parrinder, Geoffrey. 1998. *Sexual morality (in the world's religions)*. Oxford: Oneworld Publications.
- Ranke Heinemann, Uta. 1992a. *Katoliška cerkev in spolnost*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- --- 2000b. *Ne in amen; napotilo za verski dvom*. Ljubljana: Urad za žensko politiko: Cankarjeva založba.
- Rener, Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek. 2006. *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: založba Annales.
- Rocca, Gino. 2001. *Vest, svoboda, morala*. Ljubljana: Novi svet.
- Roter, Zdenko. 1973. *Cerkev in sodobni svet*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Schwartz, S.H. 2008. *Cultural value orientations: Nature and implications of national differences*. Moskva: State University – Higher School of Economics Press.
- Smrke, Marjan. 1996a. *Religija in politika*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- --- 2000b. *Svetovne religije*. Ljubljana: FDV.
- *Sveto pismo Stare in Nove zaveze*. 1997. Slovenski standardni prevod. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.
- *Sveto pismo na internetu*. 2008. Dostopno prek: <http://www.biblija.net/biblija.cgi> (10. maj 2009).
- Toš, Niko. 1999a. *Podobe o cerkvi in religiji (na Slovenskem v 90-ih)*. Ljubljana: FDV.
- --- 2005b. *Vrednote Slovencev in Evropejcev*. Ljubljana: FDV.
- --- 1999-2004c. *Vrednote v prehodu III*. Ljubljana: FDV.
- Učbenik za 4. razred verouka. 1996. *Znamenja na poti k bogu*. Ljubljana: Mohorjeva založba.
- Učbenik za 5. razred verouka. 1997. *Naša rast v veri*. Ljubljana: Mohorjeva založba.
- Učbenik za 7. razred verouka. 1999. *Kristus naš vzor*. Ljubljana: Mohorjeva založba.
- Učbenik za 8. razred verouka. 2003. *V življenje*. Ljubljana: Mohorjeva založba.
- Volasko Tratnik, Marjeta. 1994. *Ženske in cerkev*. Ljubljana: Razgledi.